

NAŠ

Prava vera bodi vam luč,
materni jezik bodi vam ključ
do zveličanske narodne omike.

A. M. Slomšek.

DOM

List za prosveto, gospodarstvo in politiko.

Vsebina:

	Stran
Samostojna država Slovencev	49
Mati	51
V takih nočeh	53
Naše kmetske posojilnice	53
Čarovnik	55
Prenesi in vztrajaj	57
Listje pada	58
Kralj noči	58
Kdo je kriv	62
Vestnik Dekliških zvez	62
Pod vaško lipo	63
Drobiž	64

Na platnicah: Listnica uredništva. — Za naše knjižnice.

Letnik XVII.

Maribor.

Št. 4.

April 1925.

»NAŠ DOM« izhaja mesečno. Naročnina znaša za letos 12:50 Din., za Goriško in Istro 5 lir, za Koroško 15.000 aK, za Ameriko 1 dolar. Pri skupnih naročilih po 10 izvodov in več stane 1 izvod 12 dinarjev. Posamezna številka stane 1:50 Din. Odgovorni urednik: **Marko Krajnc**. Upravništvo: Maribor, Aleksandrova cesta 6. Tiska tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Rokopise je treba poslati do 1. vsakega meseca uredništvu »Našega Doma« v Mariboru, Aleksandrova c. 6.

Vesele velikonočne praznike!

Uredništvo in upravništvo.

Listnica uredništva. Ljubitelji uredniškega koša! Ali poznate list »Mladiko?« Zelo lepe povesti ima, mnogo podob, veliko ugank, uredniški koš pa mnogo manjši ko mi! Naročite si »Mladiko« pri Mohorjevi družbi v Prevaljah in videli boste, da vas ne vlečem. V zadnji številki »Mladike«, je zanimivo pismo planinskega dekleta, ki zavida prijetno delo urednikov. Gospod urednik »Mladike«, pisatelj F. S. Finžgar toži, da je kruh uredniški precej trd in grenek. Pravi, da je dopisov malo in večina dopisov je slabih. Pri »Našem Domu« pa je v tem oziru izjema. Dopisov in spisov prihaja od vseh strani toliko, da smo morali naročiti še en uredniški koš. Za pisanko ga bomo dobili. Zato pa le pišite pogumno pesniške ženske duše in vi junaški moški pridigarji. Toda ni dovolj, da samo pišete, pomislite malo kaj hočete napisati, kako morate napisati — sicer bomo naročili še en koš. — Rožan. Nežna koroška narava govori iz Vašega pisma. Pišete namreč: »Rožan sem. Kolikokrat vam po šumečih valovih reke Drave pošiljam pozdrave. Prisluškuje večkrat penečim se valovom naše reke, kadar drvijo skozi Maribor. Koliko bi Vam to valovje moglo povedati o nas Korošcih, o naših bojih in težavah. A žal, nemo je valovje in malokdo se še spomni na nas Koroške Slovence«. Prijatelj, ne mislite, da smo že na Vas pozabili. Na Koroškem je veliko »Naših domov« in v današnji številki sta dva članka, ki sta jih spisala Korošca. Pozdravljeni! — Holmski. Vaša pesem je sicer priprosta, pa vendar tako pravilna in lepa, da skoraj dvomim, ali ste jo spesnili res sami, ali ne. Pošljite še več pesmic, da bom mogel pravilno soditi o Vas. — F. H. Le napišite dobre članke o abstinenci. Priobčili jih bomo z veseljem. — Noetov. Dokler ne izvemo za Vaše pravo ime, tako dolgo bodo Vaša pisma počivala ob robu uredniškega koša. — I. M. Najlepša hvala! Vaši želji smo ustregli. Za članek o delu Vam bomo zelo hvaležni. Najlepše pozdrave. — Zora. Vzdihovala sva oba: Vi, ko ste se mučili s krpanjem pesmi, urednik, ko se je potil pri čitanju Vaše umetnine. Zora, Vaša pesniška slava še trdno spi za deveto goro. — Barka. Ako je barka Vašega življenja tako razmajana, kakor Vaša pesniška barka, potem Vas odkritosrčno pomilujem. — I. K. Vaša

NAŠ DOM

Letnik XVII.

Maribor, april 1925.

Št. 4.

F. K.

Samostojna država Slovencev.

Ko so naši predniki po odhodu Langobardov v Italijo (po l. 568.) zasedli kraje, kjer še danes prebivamo, a tudi kraje, kjer nas ni več, o čemer pa pričajo slovenska krajevna imena in stare listine, so tudi v novih pokrajinah takoj organizirali zadruge, ki so bile razširjene družine, katere so imele skupno gospodarstvo. Načelnik zadruge je bil starešina, ime, ki se je v drugem pomenu še do danes ohranilo.

Zadruge so se ohranile dolgo časa, šele nova doba jih je uničila. V Poljčanah, n. pr. je l. 1249. gospodaril »Radovan s svojimi tovariši«, kar pomeni, da je tam gospodaril Radovan kot starešina zadruge. V Beli Krajini, pri ogrskih in beneških Slovencih pa se je zadruga ohranila celo do 19. stoletja. Krajevna imena v Slov. Goricah in po Prlekiji pričajo o starih zadrugah. Starešino so si zadrugarji volili, pozneje je prednik določil svojega naslednika. Stari viri imenujejo tudi kmeta, ki je imel oblast umeščeovati koroškega vojvodo starešina.

Več zadrug, ki so bile v kaki pokrajini skupaj naseljene in med seboj v rodbinski zvezi, je sestavljalo pleme ali rod. Pleme je imelo upravno enoto, župo ali županijo, ki ji je načeloval župan. Tudi naša država je prevzela to staro ime, našim oblastem načelujejo veliki župani. Župani so imeli pri starih Slovanih pod seboj zelo obsežne okraje, kjer so imeli vso upravno, sodno in vojaško oblast. Na njih mesto so stopile frankovske grofije in nekdanji župani so se začeli imenovati grofi. Župana so volili izmed starešin posameznih zadrug, oblast je postala dedna. Iz tega izvira slovensko plemstvo, ki pa ni dolgo obstalo, ker so ga pregnali nemški grofje.

Jedro slovanskih držav tvorijo županije. Slovenci nimamo razen besed župan in vladika svojih izrazov za vladarje, cesar, kralj, knez so tujke. Srbski vladarji se še v 12. stoletju imenujejo »veliki župani«. Župe so prvotno tvorile same male državice. Skupna obramba proti Obrom, Bavarcem in Furlancem je ustanovila zvezo žup, nastala je zvezna država pod vojvodo, ki je bil prvotno voditelj v boju, pozneje pa je obdržal tudi v miru svojo oblast in vladal združenim župam.

Večino alpskega slovenskega ozemlja je obsegala Karantanija s središčem v današnji Koroški. Ime Korotan, ki je izvedeno iz Karantanije, Korotan (izpričano še l. 1818.) še spominja na ono dobo. Tu so vladali Slovincem domači vojvode. Zgodovina nam poroča o Valuku, ki se je pridružil mogočnemu slovanskemu kralju Samu, ki je vladal od leta

623.—658. Nove raziskave trdijo, da je bil Samo lužiški Srb. Avari ali Obri so mikastili Slovane. Najprej so se dvignili proti njim Čehi ter se otrešli okoli l. 626. obrske vlade. Avari so odnesli l. 626. izpred Carigrada, ki so ga oblegali, krvave buče, zato so se tudi drugi Slovani dvignili ter priznali Sama za svojega kralja. Slovenci pod vojvodo Valukom, Moravci in Polabski Srbi, vsi so se mu pridružili.

Samova država se je razprostirala od srednje Labe in gorenje Visle na jug do Save in Kulpe. Združeni so Slovani tolkli Avare na vzhodu in Franke na zapadu. Na zapadni češki meji so bili Franki l. 631. popolnoma poraženi. Nastopil je mir in Samo je vladal združenim Slovanom. Po njegovi smrti l. 658. je država razpadla. Plemenom so vladali zopet vojvode, ki so ostali brez skupnih zvez. V Karantaniji so Slovenci ostali nezavisni od avarske oblasti. Napadali so langobardsko Furlanijo, Istro ter nemško Bavarsko. Okrog sto let je še trajala njih samostojnost.

Dolgoletni slovanski sovražniki Avari in Obri pa niso mirovali. Samo je bil že dolgo mrtev. Karantanski vojvoda Borut (okoli l. 748.) je bil preslab, da bi se jih ubranil, zato se je obrnil k Bavarcem za pomoč. Bavarci so pomagali Slovincem premagati Avare, a zato so morali Slovenci priznavati bavarsko gospodstvo. Borut je moral poslati na Bavarsko sina Gorazda in nečaka Hotimira kot talca. Tam sta se pokristjanila. Po Borutovi smrti (l. 750.) je zavladal Gorazd, ki pa je že čez tri leta umrl. Že ta je razširjal med Slovenci krščanstvo, še bolj pa njegov naslednik Hotimir, ki je pokličal mnogo Bavarcev v deželo. Poganski Slovenci so se dvakrat uprli, a bili so premagani. Ko je l. 769. Hotimir umrl, so poganski Slovenci pregnali vse tujce iz dežele. Hotimirov naslednik Volkun (Valjhun) je l. 722. s pomočjo Tasila II., bavarskega vojvode, premagal upornike. Slovenci so se polagoma pokristjanili. A ob enem se je razpaslo bavarsko gospodstvo v deželi in slovenske samostojnosti je bilo konec.

Franki so sčasoma zvladali po vseh sosednjih državah tedanje Evrope. Vladali so z nasiljem, zato so se podjarmljeni narodi uprli. Hrvati so imeli takrat dve državi, primorsko ali dalmatinsko Hrvatsko in panonsko ali posavsko Hrvatsko s Siskom glavnim mestom. Posavsko Hrvatsko je vladal Ljudevit Posavski (810.—823.). Ta je bil mogočen vladar, ki je združil Hrvate, Srbe ob reki Timoku in Slovence po Kranjski, Štajerski in Primorski, ki so se tudi uprli Frankom. Franki so bili nešteto krat od združenih Jugoslovanov premagani. Premoč Frankov je ugonobila to lepo združeno državo. Od takrat tudi v Karantaniji Slovenci niso smeli imeti svojih vojvod.

Le panonski Slovenci so imeli še svojo državo. Njim je vladal vojvoda Pribina (840.—861.), ki je prišel iz Slovaškega. Panonski Slovenci so prebivali v zapadni Ogrski do Blatnega jezera. Pribin je zgradil ob njem Blatograd. Po Pribinovi smrti je vladal njegov sin Kocelj (861.—876.), ki je kakor njegov prednik razširjal krščanstvo. Dolenja Panonija je segala približno do Ptuja. Tu sta oznanjevala solunska brata sv. Ciril in Metod krščansko vero v staroslovenskem (starobulgarskem) jeziku in ljudstvo jih je razumelo. Slovenci vzhodno od Ptuja in Prekmurci so bili deležni naukov slovanskih blagovestnikov in njihovih učencev. Po Kocljevi smrti je Slovenska Panonija jela razpadati; večinoma so si jo osvojili Madžari.

Samostojne države Slovencev, ali vsaj deloma samostojne so bile: Karantanska Slovenija, ki se je zatezala tudi na zapadno Štajersko, Samova država in Panonska Slovenija. Nekaj časa pa smo bili pod Ljudevitom Posavskim združeni tudi s posavskimi Hrvati in Srbi. Takrat se je razprostirala Ljudevitova država od Triglava in Soče pa do Timoka.

Današnja Slovenija je pokrajina, po kateri vede pot k morju, od morja pa proti severu. Na jugu Lah, na severu Nemec. Edina možnost, da razvijemo vse svoje duševne sile, je, če ostanemo združeni s Hrvati in Srbi, ki pa nam morajo dati vse pravice svobodnih državljanov. Ta boj za državljske pravice bomo tudi složni dobojevali.

Ika:

Mati . . .

Ko smo kot majhni šolarčki že pričeli uporabljati čitanko, smo se kmalu naučili iz nje Stritarjevo pesem: »Tožba po materi«. — Cel razred je enoglasno »deklamiral«. Kako je hiša strašno prazna — odkar več matere v njej ni — ta izba, prej tako prijazna — odljudna, tuja se mi zdi . . . Da bi tudi razumeli, kar je v nespremenjenem tonu »žgolelo« iz naših ust, nam je naša dobra gđc. učiteljica živo naslikala vso žalost in gorje uboge deklice, ki je prezgodaj izgubila svojo mater in s tem največjo srečo in bogastvo na svetu . . . Obenem nam je z vso ljubeznijo polagala na srce, da ne smemo dobrih staršev, osobito matere, ki najbolj ljubi in največ trpi za svojega otroka, nikdar razžaliti; s svojo pridnostjo ji bomo najbolj podaljšali življenje . . .

Oči so nam bile uprte v blago učiteljico, toda — misli so hitele ven iz šolske sobe — domov k ljubeči mami . . . srca pa so rajala od veselja, ker občutila so, da je naša največja sreča, naše bogastvo edina — mati!

Vsakikrat, ko slišim ali čitam, da je smrt ugrabila blago mater — morda še majhnim otrokom, vzorno gospodinjo, ki je slovela daleč okrog, vedno in vedno se mi obnavljajo besede: Kako je hiša strašno prazna . . .

Mati! Izmed vseh besed, ki jih izgovarjajo človeška usta, je to najslajša beseda; to je prvi dih človeškega srca. Beseda — mati — vsebuje vse najvzvišenejše, znači vso najslajšo, najlepšo in najčistejšo ljubezen.

Dobra mati je največji dar od Boga, ki ga je mogoče na zemlji uživati. Služba matere je najplemenitejša od vseh, zakaj — mati biti — se pravi ljubiti in trpeti.

Plemenitejše ljubezni — od trpeče ljubezni — ni! Velika bol je znak čiste, nesebične ljubezni. — Nobenemu bitju na zemlji pa ni odmerjeno toliko trpljenja, kakor materi, zato tudi zastonj iščemo večjo ljubezen, kot je njena; obojno ne preide do konca njenega življenja, obojno ji spleta krono, lepšo od vladarske.

Prava žena — mati se vsa posveti za dobrobit svoje družine; domača hiša je njeno kraljestvo, tam najdemo vso njeno lepoto in dobroto. Središče vseh njenih želja in teženj je njena družina, z delom in požrtvovalnostjo drži vse po koncu. Verno srce ji je zakonik, po karerem vlada, žezlo pa je — ljubezen! Zato tudi njo vse ljubi: otroci jo spuščujejo, mož jo ljubi, družina jo uboga.

Vsaka žena, zlasti mati, mora biti prepojena z živo vero, kajti brez nje postane lahko najzlobnejše bitje. — Kje naj išče moči in srčnosti pri izvrševanju svojih težkih dolžnosti, če nima vere? V raznih obupnih trenutkih prešine njeno dušo žarek žive vere. — zatopi se v tiho, iskreno molitev in zopet je srce polno novega upanja...

Vera napravi vsako mater — sveto, vera je krona materinega dostojanstva. V srca svojih otrok navdihuje verna mati najlepše kreposti, zavedajoč se, da jih mora vzgojiti predvsem za Boga, če hoče, da bodo kdaj koristni člani človeške družbe.

Verna mati! Čim bolj Te občudujem, tem veličastnejša se mi zdiš! Vedno lepši venec obkroža Tvojo glavo, Tvoja slava ne bo nikdar minila, če si vršila svoje dolžnosti v duhu krščansko vere.

Ko je Napoleonova vojska vihrala po Španiji, se je nek francoski častnik izgubil od ostale vojske. — Mrak je že legal na zemljo, nako-pičeni oblaki so prihiteli s strašno nevihto, a mož ne zna ne kot ne kam... Že izgublja zadnje upanje, kar zagleda majhno lučko; sledi ji in glej: ob robu gozda najde malo, borno kočico — ta mu bo nocoj služila za pre-nočišče.

Častnik je bil iz plemenite pariške rodbine, toda popoln brezverec. — Stopivši v kočico, ga prijazno pozdravi mlada žena, polna krščanske ljubezni do bližnjega. Zraven nje zagleda onemoglega starčka, ki mu je pomagala na noge kot majhnemu otroku in troje ljubkih, zdravih otrok. To je bilo vse njeno premoženje.

Francoz se vleže na skromno ležišče, prebivalci hišice pa pokleknejo pred križ in molijo rožnivenec.

Noč je potekla v blaženem miru; v jutro, ko se tujec poslavlja, pravi ženi: »Red, mir in ljubeznjivost v tvoji koči me je iznenadila, tvoji otroci so tako dobri in uljudni, vsi ste zadovoljni kljub najsiromašnejšim raz-meram — toda — pomilujem vas — vi tavate v praznoverju, vi poslušate duhovnike in verujete v Boga!»

»Resnica je« — mu odgovori seljakinja — »mi verujemo v Boga! A kaj bi naj počela jaz siromašna žena v svojih nadlogah, ako ne bi imela Boga, h kateremu se zatekam?»

»Glej, tukaj v tej koči si me našel samo z ubogim starčkom...« Debele solze ji zdrknejo po licu... »Tudi jaz sem imela moža — bil je veljaven in spoštovan človek, ni še imel 30 let... Pa vzel je puško in šel branit svoj dom pred navalom svojih sovražnikov — a vi Francozi ste mi ga ubili... Pomisli, jaz brez moža, otroci brez očeta!«

Prevzela jo je nepopisna bol... »Peljala sem svoje otroke pod križ, rekoč: otroci, na zemlji nimate več svojega očeta — imate pa ga v ne-besih in ta ne bo umrl, vedno bo skrbel za vas...«

»Otroci so poslušali in me razumeli; njih solze so se pomešale s pekočimi solzami matere — vdove. Vsak večer, predno zapremo kočico, še gremo na pokopališče, tam molimo za očeta, za čigar grob ne vemo in tudi za vse mrtve. V vsem se vdamo v božjo voljo — glej, to je naše praznoverje!«

Francoz je osupnil — ginjen stišne ženi roko z besedami, ki jih še nikdar ni izgovoril: »Mati — vdova, Bog s teboj!«

Tudi najpriprostejša hiša, ki jo opravlja marljiva, krepostna žena, je lahko dom udobnosti in zadovoljstva. Lahko je pravo svetišče, kjer se dobi uteha po vseh trudih in naporih. Kljub revščini in pomanjkanju je neizmerno bogata, če kraljuje v njej verna mati.

Toda — ali ne slišimo iz naših mest, trgov in vasi vedno glasnejše pesmi-žalostinke: Kako je hiša strašno prazna, odkar več matere v njej ni... To pesem pojejo naši domovi in bo kmalu preglušila vse moderne skladbe...

Zakaj? — Zato, ker žena — mati zapušča svoje kraljestvo — svojo družino, ker se je udala raznim »prijateljem«, ki jo hočejo oropati njene časti, njenega dostojanstva in prave slave...

Kdor hoče zadušiti to žalostno pesem, naj stori vse, da bo žena zopet vzljubila družino, se posvetila vsa svojemu poklicu. — In razlegala se bo nova pesem: žena je postala rešiteljica človeške družbe, postala je zopet — mati!

Višavska:

V takih nočeh . . .

Doli ob mlinu sanjajo — jelše,
v luninem svitu se potok srebrni;
veterček lahko šušti v bukovju,
v dalji nekje — se pesem glasi!

V takih nočeh se duša zamisli...
Davni spomini mi v njej ožive —
zlasti, na one srečne trenutke:
ko je še mirno bilo — srcé.

Naše kmetske posojilnice.

Pred kakimi 100 leti je zavladal po evropskih državah čisto nekrščanski gospodarski nauk, ki je učil neomejeno gospodarsko svobodo: Vsakdo sme s svojim premoženjem delati, kakor se mu ljubi, lahko ga rabi in zlorabi, zapravi, zapije, četudi žena in otroci gladu umirajo; lahko si ga pa pomnožuje tudi z goljufijo, tatvino, oderuštvom; proti oderuštvu niti država ne sme nastopati. Ta nauk se zove gospodarski liberalizem. Ne pozna ne Boga, ne božjih zapovedi, ne pravičnosti, ne ljubezni.

Liberalizem je proglasil gospodarsko svobodo tudi za kmeta. Tudi kmet sme s svojim posestvom napraviti, kar mu drago: sme ga zapraviti, prodati, razkosati. Posledica tega nauka je bila za kmete strašna! Kmetje so res začeli v stiski ali iz lahkomišelnosti svoja zemljišča razkosavati, razprodajati, zadolževati. Na ta posestva pa so prežali ravno oni, ki so oznanjali gospodarsko svobodo, liberalizem. Kmetom so dajali posojila po vnebovpijočih oderuških obrestih tako dolgo, da so jih imeli popolnoma v svojih rokah, nato je zapel boben — in kmet je moral po svetu, berač! Drugi so izkoriščali lahkomišelnost onih kmetov, ki bi raje živeli v mestu od denarja, nego na deželi od posestva. — Odkupovali so jim posestvo za posestvom, kmet je dobil lep denar, šel v mesto, a čez leto dni ni imel ne denarja, ne posestva. V nekdanji Avstriji je bilo od l. 1885—1910., v 25 letih 220.000 kmetij, vrednih 1 milijardo 460 milijonov kron, na dražbi prodanih za 854 milijonov kron. Kmetje so zgubili pri tem 606 milijonov kron! Na Slovenskem so oderuhi, celo judje, na ta način pokupili ogromna slovenska posestva! Gospodarski liberalizem, ki je kmetu obljubljal

svobodo, je uničeval in davil kmeta in na razvalinah kmetске sreče postavil srečo nekaj bogatinov. Prav ga je označil dr. Krek:

»Liberté, égalité, fraternité! — (Svoboda, enakost, bratstvo).

A vzcveto je ž njih samo gorje!

samo gorje in potoki solza,

In curki krvi in neizmerno gorja!»

Slovenskega kmeta je spravil liberalizem ob rob prepada.

A kadar je stiska največja, je pomoč božja najbližja. Tudi slovenskemu kmetu je Bog ob dvanajsti uri poslal rešitelje!

L. 1892. sé je vršil v Ljubljani I. katoliški shod. V posebni resoluciji je slovesno obsodil in preklel pogubni liberalizem, ki je s svojo laži-svobodo poklical nad slovenskega kmeta neizmerno gorja v gmotnem in duševnem oziru. V isti resoluciji pa je tudi zahteval ustanovitev kmet-skih posojilnic, ki naj na podlagi samopomoči rešijo slovenski kmet-ski stan. Dr. Krek, ki je izdelal to resolucijo, je takoj po I. katoliškem shodu z apostolsko gorečnostjo in požrtvovalnostjo začel ustanavljati kmet-ske posojilnice. Bog je dal delu ljubezni in usmiljenja svoj blagoslov. Novo-ustanovljene posojilnice so uspevale takoj spočetka sijajno in se širile med slovenskim kmet-skim ljudstvom tako naglo, da je v sorazmerno kratkem času skoro vsaka župnija imela svojo posojilnico. Premožni kmetje so vlagali svoj odvišni denar in ga tako dajali na razpolago pomoči potrebnim, pri oderuhih zadolženi kmetje so s posojilničnim posojilom odplačevali oderuške upnike, reševali skoro izgubljena posestva. Tisoče in tisoče kmetov je strlo oderuške okove in prosto zadihalo.

Na Štajerskem so bile sicer že pred Krekom posojilnice, toda ne kmet-ske, temveč predvsem za trgovce in obrtnike prikrojene, takozvane »Schulce — Delitzschevke«, ki niso ustrezale kmet-skim potrebam. Zato je l. 1907. tudi na Štajerskem začel dr. Korošec snovati čiste kmet-ske posojilnice — rajfajznovke, kakor jih je na Kranjskem ustanavljal doktor Krek. Tudi tu je delo napredovalo s čudovito naglico. V kmet-skih posojilnicah utelešena krščanska ljubezen je tudi na Štajerskem tisočere iztrigala iz rok oderuhov.

L. 1903. so se dotodaj ustanovljene kmet-ske posojilnice in druge kmet-ske zadruge združile v »Zadružne zveze v Ljubljani«, ki ima od l. 1908. za Štajersko svoj pododbor v Mariboru. Kaka moč so slovenske kmet-ske posojilnice in zadruge, se vidi iz tega: L. 1922. je bilo v »Zadružni zvezi v Ljubljani« včlanjenih 505 zadrug, (271 posojilnic, 82 nabavnih in konsumnih zadrug, 26 mlekar-skih, 26 kmetijsko-strojnih, 37 živinorejskih, 14 električno-strojnih, 7 stavbinskih, 23 obrtnih, 17 raznih drugih in »Gospodarska zveza«, ki zalaga z blagom celo Slovenijo). Promet je znašal leta 1922. blizu 2 milijardi kron. Da zadruge ne bi bile prisiljene denarja naglagati pri liberalnih bankah, se je l. 1920 ustanovila »Zadružna gospodarska banka«, ki se zelo hitro razvija.

Velikansko delo krščanske ljubezni so izvršile in še vršijo kmet-ske posojilnice in zadruge, ustanovljene od dr. Kreka in dr. Korošca. Nešteto slovenskih kmetov in kmet-skih posestev so rešile in s tem otele tudi slovenski narod, ki bi ga sicer nemški kapital uničil. In zdaj po vojni, ko je denar tako redek in obresti naraščajo, se moramo ravno tem posojilnicam zahvaliti, da na Slovenskem obrestna mera ni tako visoko vzra-

stla kakor, n. pr. na Hrvaškem ali v Srbiji, kjer morajo kmetje plačevati po 30 %, 40 % in še več %! Kmetijske posojilnice branijo v Sloveniji odeduškimi bankam, da ne morejo izkoriščati kmeta in ga spravljati ob grunt. In druge kmetijske zadruge — blagovne, nabavne in prodajalne? Niso li te med vojno in po vojni bile edina bramba proti brezvestni špekulaciji, niso li naše blagovne zadruge zadrževale naraščanja cen raznih življenskih potrebščin, ki jih mora kmet kupiti? Še danes zadruge ugodno vplivajo na cene, ki so v Sloveniji še vedno znatno nižje nego v drugih pokrajinah naše države! Ne samo milijone, ampak milijarde so slovenske posojilnice in kmetijske zadruge rešile ljudstva!

Posojilnice in zadruge so Slovence rešile gospodarskega in narodnega pogina. Posojilnice in zadruge nas bodo privedle do boljšega gospodarskega položaja in večje narodne moči, toda le, če se bomo dovolj brigali za nje! S svojimi malimi prihranki, ki jih vlagas bodisi v »Čebelico« bodisi naravnost v domačo posojilnico, lahko slovenska mladina, krepko podpreš naše združništvo in s tem uspešno sodeluješ na gospodarski povzdigi našega naroda!!

Čarovnik.

(Prosto po Jörgensenu.)

Ura udari polnoč. Skrivnostno zazvoni zvonec na vratih znanega pesnika . . .

Pesnik razburjeno odloži kozarec močnega burgundskega vina, skoči od pisalne mize k vratom in s strahom odpira poznemu gostu.

Zunaj na stopnicah stoji visok, suh, mladec. Sirok klobuk mu tišči nad očmi, zanemarjena, slaba obleka mu visi nerodno na telesu.

»Prišel sem, da pred smrtjo vidim, kako vi živite«, nagovori neznanec osuplega pesnika, se hladnokrvno stlači skozi priprta vrata in se vsili v pesnikovo sobo.

Pesnik ni vedel, kaj naj počne s tujcem. Prisiljeno-vljudno mu ponudi stol pri pisalni mizi. Opojno so duhtele rože na mizi, vablivo se je blesketalo vino v kozarcu, a neznanec, mladenič v dvajsetih letih, bled kakor smrt, se vrže na stol. Oči mu žarijo v strastnem ognju, ustnice mu drhtijo od razburjenosti.

»Priatelj, vi ste bolni«, prekine pesnik mučno tišino. »Ali naj pošljem po zdravnika?«

»Za mene ni več zdravila na tem svetu«, zahrope mladenič . . . »Prišel sem k vam po slovo. Vi ste bili vedno moj vzor, vi ste bili moj vodnik v življenju. Vaše pesmi sem hlastno požiral, še sedaj jih znam mnogo na pamet. Življenje sem uraval po vaših naukih. — Kako omamljive so vaše besede, kako so me opajale. Vi ste mi bili bog, vaše knjige moj evangelij. In sedaj me vidite pred seboj. Ena želja trepeče v srcu, da bi vi bili zadnji človek, ki ga bodo videle moje oči, da bi vaša soba bila zadnja, ki me bo sprejela pod streho, da bi se v vaši sobi začel moj pogreb!« »Kdo ste vendar, za božjo voljo«, zakriči pesnik. »Kaj sem vam storil, zakaj me mučite, ne maram vaših mrtvaških pridig!«

»Moje ime je za vas postranska stvar«, odgovori hladno vsiljivec.

»Mogoče sem trgovski pomočnik, morda cestni pometač, morda tudi dijak,

ki je hotel postati umetnik kakor vi... Morda! Morda sem tudi kaj drugega...

Spominjam se še dobro, kedaj sem vas prvič videl. Bilo je poleti v znanem pokrajinskem mestecu. Mimogrede ste se v njem ustavili. Mi mladci smo nestrpno čakali pred malim hotelom. Čudno nas je spreletelo, ko smo vas zagledali. Prišli ste iz hotela v spremstvu dveh gospic, ki ste jih vzeli k sebi v voz. Vaš zazposajen smeh je dražil naše živce, za nas, vaše oboževalce, niste imeli niti toplega pogleda, niti navduševalne besede...

Ah, vi se ne zavedate — s trepetajočim glasom strastno nadaljuje tujec, »vi se ne zavedate, kaj delate, ko udobno sedite pri svoji mizi in pišete v prijetni vinski omotici, pod vtisom ponočnih nesramnih dogodkov. Vi se ne zavedate, kako usodno vpliva vaš sladek strup na človeško mišljenje. Vi človeka vodite, kakor vam drago, po solnčnih potih in po temnih stezah, po krasnih vrtovih rož in cveja in sreče in po strupenem močvirju...

Vi se ne zavedate, kolikim ljudem uničujete življenjsko srečo, kolikim podpisujete smrtno sodbo tukaj v tej vaši tih sobici, ko sanjate med cvetjem in vinom...

Ali ste vi že kedaj na to mislili, da mi tako živimo, kakor vi pišete?... Mi smo krepostni, ako ste vi krepostni, mi smo omadeževani, ako nas vi omadežujete! Dekleta so poštena ali pa nesramna, kakor žene, ki jih vi poveljučujete...

Tujec si natoči kozarec vina, ga naglo izpije in neizprosno nadaljuje: »Vi ste nas navduševali: pojdi, kamorkoli te morejo noge nesti, vzemi, karkoli ti pride v roke. Vi ste nas učili, da je kreposten oni človek, ki je nasilen, neizbirčen v sredstvih... Vi ste razpalili naše speče strasti, vi ste nam klicali, da je čednostno življenje nasprotno človeški naravi, da mora mlad človek uživati vse nasladnosti življenja, da se mora izživeti... V naše mladostne sanje so se vmešavale vlačuge, ki ste jih vi poveličevali, v našo mlado dušo se je zajedel dvom, ki ste ga ravno vi povzročili.

Kakor vsemogočen čarovnik ste korakali vi pred nami, peli nam sladko pesem o zemeljskem rajju in mi smo vam slepo sledili. Raztrgali smo vezi s starjši, odtrgali smo se objemu Cerkve, oskrunili v sebi svete mladostne spomine. Postali smo vaši — popolnoma vaši z dušo in telesom.

Šli smo za vami do roba prepada, kjer ste se vi ustavili — a mi, zaslepljeni, smo strmoglavili v brezno...

Čemu se sedaj tresete, čemu se me sedaj bojite?

Oh, ko bi vi vedeli, koliko mladih duš ste ubili!... Tudi jaz sem med temi nesrečneži. Moja mati je snažila stranišča, samo da me je mogla prerediti. — A jaz sem jo goljufal, zapustil. Preblodil sem vse umazane mlakuže tega življenja in sedaj me bo to življenje zadušilo...

Ne bom vas več dolgo nadlegoval. Pred svojo smrtjo sem vas obiskal, kakor poišče nezakonski sin očeta, ki ga bi rad spoznal, četudi ne sme nositi njegovega imena...

Mladenič umolkne. V sobi zavlada grobna tišina. Težki vzduh po rožah in vinu draži živce. Pesnik, bled ko smrt, strmi topo v neprijetnega obiskovalca, ki mu žarijo oči v mrzličnem blesku.

Tedaj pograbi tujec za orožje, ki ga je skrival na prsih, oster strel preseka smrtno tišino — in mrtev omahne nesrečen mladenič med rože in vino na mizo — iz katere se je razlezlo toliko strupa v mlada srca...

M. A.

Prenesi in vztrajaj!

Čudno me gane, kadarkoli berem to geslo. Poznali so ga že Rimljani. Prenesi in vztrajaj! To je pot, po kateri prideš v deželo, v kateri se ti izpolnujejo želje. Vedno je bilo tako; le s potrpežljivostjo in stanovitnostjo doseže človek kaj lepega.

Veliko nam koristijo društva, če nas vadijo, potrpeti z drugimi, priznati, da nimamo vselej le mi prav in da na svetu ne gre vse tako, kakor bi si človek zaželel. Prenesi in vztrajaj! Že pri kratki seji, pri petju, pri igri bi eden rad, s čimer kdo drug ne soglaša. Kaj boš storil, če se tebi kaj takega pripeti? Zameril? Jezno zaklical: »Bom pa vse pustil, nikdar več me ne vidite!« Lahko storiš tako. Toda ob drugi priliki bo kdo drugi tebi tako napravil in tako se sproti podira vsako podjetje.

Le tam je mogoče delati, kjer je vsak pripravljen, prenesti neljubo besedo, da, včasih je treba celo očitno krivico potrpeti skupni stvari na ljubo. Pa vse pozabiti, čisto odpustiti! Če si res kaj vreden človek, ne boš izgubil ugleda, temveč ga boš le pridobival z mirnim nastopom, in škoda, ki te enkrat morda zadene, tudi ni tako velika, kakor se zdi na prvi pogled. Čas vse zaceli in če si enkrat bil malo nesrečen, bo pa drugič drugače prišlo.

Koliko hudega izvira iz tega, če hoče vsak prav imeti in nobeden noče odnehati! Mislimo si občinski odbor! Radi bi popravili pota, sezidali šolo. Sestavi se načrt in proračun. Pri kakšni malenkosti pa pridejo navzkriž. Prepirajo se sem in tja, slednjič pa vsi skupaj ne napravijo ničesar. Ali občinske volitve! Imajo dobrega moža, ki ima vse sposobnosti za župana. Skoro vsi so ene stranke; pa ena vas hoče imeti župana bližje in če se ne zgodi po njihovem, mu nasprotujejo, kjer morejo. S tem pa vsem škodujejo, sebi tudi.

Kadar gre za skupno stvar, so ljudje zelo krivični. Vsak je »največ« naredil in »najmanj« zaslužil. Pri delitvi je vsak izgubil »najboljšo« zemljo in dobil »najslabšo«. Čudno res, kam je potem izginila dobra zemlja?

Isto se ponavlja v državi. Država je velika reč. Ako hoče biti pravična in ostati močna, mora skrbeti za vse stanove in vse pokrajine. To mora vedeti vsak državljani in zato ne sme zahtevati reči, ki niso mogoče. Koliko je takih kočljivih vprašanj! Avtonomija ali centralizem? Kje bo šla železnica? Na kaj naj se nalaga carina? Ali naj se izvažajo živina, žito, vino? Kar je za en stan dobro, je za drugega slabo. Kar eni pokrajini koristi, drugi škodi. Enemu se mora nekaj odvzeti; če pa potem zaide v stisko, se mu mora na drug način pomagati.

Kdor dalje časa deluje v društvih, bo na vse to sam prišel. Tak fant in tako dekle ve, da se ne da vse doseči, vendar pa še vedno dosti dobrega, če smo le vztrajni. Tak pravi član naših

društev nikdar ne poreče: »Vse bom pustil!« Njegovo geslo je: »Če vsi popustijo, jaz ostanem zvest!« Blagor društvu, ki ima vsaj par takih ljudi! Ti mu pomagajo čez hude čase. Po letih se zopet zasučé na bolje in lahko se deluje naprej.

Izobraženi član prosvetnih društev je pa vztrajen še v drugem oziru: ve, komu sme verjeti in komu ne. Med največjimi nesrečami za naše ljudstvo namreč mirno lahko navedemo to, če je nestalno, nezanesljivo, če takrat noče verjeti in zaupati, ko bi moralo, in pa če verjame človeku, kateremu ne bi smelo.

Nestalen človek ni z ničemer zadovoljen. Pri zabavljanju in zmerjanju so vedno tisti najhujši, ki sami nič ne razumejo. Kdor hoče kaj doseči, naj pomni: Potrpi in vztrajaj! Raja ni na zemlji in ga ne bo. Delaj pošteno, pa tudi pekla ne boš imel. Ljuba zadovoljnost bodi cvetlica, ki te neprestano razveseljuje, ti sladi delo in lajša trpljenje. Prenesi in vztrajaj!

Savinjka:

Listje pada.

Listje pada —
z listjem moja srčna nada,
vse zaupanje v ljudi
se gubi.

Rezko rano
nosim v duši mi zadano ...
Morda niste vedeli,
da boli?

List kasneje
se ne vrne več na veje,
mar zaupanje se mi
do ljudi?

A. Boštele:

Kralj noči.

(Irska povest po A. de Lamothé-u.)

Dalje.

Bili so v veliki podzemeljski jami. V ozadju se je črnil skalnat preduh. vhod v ogromne notranje prostore, zavite v neprodirno temo. Irvinghton je vzel iz vreče tri male stožce, jih postavil na tla in prižgal. Hipoma se je vsa prostrana naravna dvorana zaiskrila v zelenkasti svetlobi bengaličnega ognja. Snežnobeli kapniki so se iskrili, oboki so metali svetlobo, stebri kapnikov in cele stene, vse je gorelo, se prelivalo v tisočernih mavričnih barvah, blestelo in migljalo, da je jemalo pogled. Sredi jame pa je počivalo malo jezerce; ležalo je tiho in črno, kakor težko kovinasto zrcalo.

Mihael in Toby nista bila pesnika, toda tolik sijaj ju je popolnoma omotil. Od stožcev je lila bela in rdeča svetloba in smaragdni kristali so se iskrili, kot da bi bili sami dijamanti in rubini. Zdelo se jima je, da so v začarani palači kralja gorskih škratov in duhov.

Ko je bengalična luč ugasnila, so prižgali plamenice in si ogledali prostore, ki naj bi služili kot skladišča in zbirališča za nočne sestanke. Odkrili so tudi nekak dimnik, ki je vodil v skalno razpoko do najvišjega vrha Igle-gore.

To odkritje je bilo velikega pomena. Za slučaj, da bi angleški vojaki obkolili smodnišnico, bi bilo delavcem še vedno mogoče ulti skozi ta preduh.

Skrivne kote, obložene in zakrite s kapniki, so odločili za bodoča skladišča oglja, žvepla in solitra. Trije sodrugi so se še obvezali o vsem strogo molčati, potem pa so si poiskali pripravno dvorano in v njej prebili ostanek noči.

Krvavordeče je gorela jutranja zarja.

Bilo je proti večeru. Visoko v bregovih Igle-gore je plezal mož z okovano palico in vrečo na rami. Dosegel je vznožje gornjega gorskega stožca, zavil okoli njega na ozko smaragdnozeleno planico, hitel dalje po stezi, ki je prehajala v skalno polico in se ustavil tam, kjer se je polagoma izgubila v previsnih stenah.

Toby in tihotapec sta ga že čakala.

»Semkaj!« je namignil doktor, ko ju je pozdravil s posebnim znamenjem. Začudila sta se, ker sta mislila, da je polica na tej strani nedostopna.

Učenjak pa je odstranil gost grm bodičevja in prikazala se je razpoka, v katero so zlezli drug za drugim.

IX. poglavje.

Odhod.

Vikar je prišel do Patricka. Izročil je pismo in zdaj ga je čakal v govorilnici, da ga pozdravi in spremi domov.

Svidenje je bilo prisrčno. Oba sta bila ginjena. Zunaj je čakal voz, ki ju je zapeljal v Glengariff. Ko sta se peljala mimo hiše, napol skrite v zelenju božjega drevca, je dajal Patrick:

»Tukaj mora stanovati ameriški doktor, ki sem mu bil večkrat za vodnika na Slieve — na — Goilu; to je velik učenjak.«

»Kaj pomaga učenost brez vere?« je vzdihnil vikar.

»In brez ljubezni do bližnjega?« je dodal Patrick.

Vikar je pripovedoval, kaj vse je doživel pri lordih, medtem je dospel voz na višino, odkoder se je odpiral prelep pogled na Glengariffski zaliv.

Bil je krasen večer. Črno so kipele skale in ostri obrisi so se krepko odražali na oranžnem ozadju neba. Temnozeleno je ležalo morje, solnce na obzorju je pravkar utonilo, modrikasti vrhovi Lačne gore so goreli in krvaveli v zarji večera in ogromne sence so metale dolge proge na smejoči se ocean. Nekje v dalji so se oglašali čredni zvonci, krave so mukale in v ozračju se je prelivala pesem morja in zarje: mir in praznična tihota.

Večerni zvon. Voz je obstal, odkrili so se in molili. »To uro se dviga po vsej Irski molitev celega naroda, kakor vonj kadila«, je rekel O' Connor. »Molitev nas pač veliko bolj čuva, kakor vsi zločinski naklepi nekaterih izgubljenih duš. Bog sovraži nasilje in prelita kri vpije po maščevanju. Narod pa, ki moli, ne bo propadel.«

Patrick je doumel, da ima vikar prav. Toda pred oči mu je stopal ognjevit godec in pri misli: »kadar mladi orel postane velik« — mu je v duši odmevalo kakor jek daljnega groma.

Na križpotju pod hrastom so ju pričakovali. »Bog živi našega dobrotnika, našega očeta! Bog povrni Glengariffskemu levu!« so se zavneli Hadfield, Tom Joyce, Molly in vsa deca. Obkrožili so voz.

»Zahvalite Boga, otroci, vse to je le njegovo delo!« jih je miril vikar in se skušal izriti. Toda Irci so ga hoteli na vsak način počastiti in poljubiti.

to dobrotno roko. Potem so se poslovili in v slovesnem sprevedu peljali jetnika v Malibory. Zavriskale so stare pesmi, ognji so goreli in otroci so se radostno podjli po vasi.

Mož uboge Kitty je pod pretvezo domoljubja začel neusmiljeno uničevati žganje in s hreščočim glasom peti revolucionarno himno:

»Svobodo mi hočemo vedno imeti!
Povejte le našim tiranom glasno,
da tisočkrat raje prelijemo krvco,
kot da v verigah bi videl nas kdole! — — —

To je bil blazen korak. In res! Dva policajo sta prišla, ga pretepla, zvezala in odpeljala v ječo.

Pri Hadfieldu in Tomu je bilo veselje manj glasno in bolj ubrano. Patrick je pripovedoval o svojem trpljenju in Hadfield je hvalil uspešno vikarjevo delavnost.

Čez osem dni se je vršila v mali katoliški cerkvi v Glengariffu skromna, a zato tembolj pristrčna slovesnost. Sally in Patrick sta se slovesno zaročila.

Duhovnik je imel nagovor: »Patrick, vedno se spominjaj svoje neveste, očeta, matere in domovine; misli na Boga, hodi po pravični poti in zamaši ušesa pred govornico hudobnih! Tam je deželja, kjer postane želja po zlatu bolezen, svoboda je opojna kakor vino, zato ne pozabi, da si kristjan in naj pride čez te karkoli, vedno se zavedaj, da si Irec in katolik!«

V pripravah za potovanje so potekali dnevi in tedni. Treba je bilo denarja, toda kje ga dobiti? Obe družini sta zbrali svoje prihranke, vikar je dodal eno gvinejo, toda bilo je še vedno premalo. Hadfield se je odločil, da bo prodal eno kravo.

Istočasno je mehač doktorju Irvinghtonu vestno poročal o položaju.

»Pojdi takoj v Cork!« mu je ukazal učenjak. »Na ladji »Ana Wilson«, ki bo odpeljala izselnike, je kapitan, ki je moj prijatelj. Izroči mu pismo, ki ti ga napišem in povej: to pošilja bilka klasu.«

»Ali me bo razumel?«

»Popolnoma.«

Zgodilo se je tako. Mornarji »Ane Wilson« so prvotno hoteli godca vreči v morje, toda znal se je izmuzniti in priti pred kapitana. Izročil je pismo in kapitan mu je za prestani strah podaril novo obleko. Potem je prečital pismo in naročil Toby-ju: »Povej Irvinghtonu, da sem pripravljen sprejeti tega mladca kot mornarja, samo na videz, razumeš?«

Toby se je vesel vrnil v Glengariff. Ko je povedal Tomu in Hadfieldu, da Patrick lahko potuje kot mornar in si tako prihrani denar za vožnjo, je zavladdalo v obeh družinah veliko veselje. Krava je seveda ostala pri hiši in godec je bil predmet obče hvale. Lagal se je, da je našel kapitana v veliki zadregi, ker mu je primanjkovalo mornarjev, in tako spretno je zavil vso stvar, da niti vikar ni slutil, da se za to čudno dobroto skriva nekaj tajnega, zahrbtnega.

Sobota je bila dan odhoda. V petek po maši so odšli vsi udje obeh družin po napeti cesti proti Bantry-ju. Pol vasi jih je spremljalo. Na čelu je šel Patrick med očetom in prečastitim O'Connormem. Dajala sta mu zadnje nasvete.

Dospeli so na razpotje. Tukaj so kake četrte ure čakali na poštni voz. Medtem je Patrick pokleknil in vikar ga je blagoslovil. Potem je pristopil Jurij, blagoslovil sina, ga dvignil, objel in poljubil. Vsi navzoči so mlademu izselniku podali roko in mu želeli srečno pot. In oči vseh so bile rosne.

Voz se je ustavil. Patrick je zadnjič objel svoje drage domače, vzel kovček in se vsedel med Sally in Toma, ki naj bi ga spremljala v Cork. Voznik je pognal in konji so zapeketali po trdi cesti. Hadfield je še dolgo stal in gledal za odhajajočimi. Potem je povetil roke in počasi, s povešeno glavo odšel v dolino.

Vožnja iz Glengariffa v Macrom se vleče samo 6 ur. Še isti večer so se z vlakom pripeljali v Cork. Istočasno je prišlo tja še kakih 20 izseljencev; same žrtve velikih izgonov. Spremljali so jih sorodniki in prečastiti James M'Fadden, katoliški vikar župnije Agabalog.

Na postaji sta izseljence že pričakovala dva gospoda z zelenimi znaki. Odvedla sta vse v veliko poslopje, kjer so jim na pokritem dvorišču nekateri plemeniti meščani pripravili zadnji oběd na domačih tleh.

Izseljenci so bili možje in dekleta v cvetu življenja, toda blede, shujšani in odedi v cunje. Ko so sedli k temu obědu ljubezni, se je približal Patricku sivolos starček: »Brat, ne vem, mogoče se motim, toda tvoje lice mi vzbujata stare spomine; nisi ti nek Culnane iz Bantry-ja.

»Po očetu se imenujem Hadfield«, je odvrnil Patrick. »Toda moja babica je bila res Culnanova.«

»Velikega mornarja?«

»Da.«

»Tudi jaz sem Culnane, in sicer brat tvoje babice. Vsa moja družina — Bogu bodi potožena — je pomrla na legarju. Ostal mi je samo ta otrok, moja nečakinja Beci, ki jo pošiljam k njenemu stricu v Baltimore. Bil sem že v skrbeh radi nje, ker je ne morem spremljati in zdaj — sam Bog te mi je poslal — jo lahko izročim tebi v varstvo. Tvoja sorodnica je, vožnja ima plačano in v pristanu jo bo že pričakoval njen stric; samo med vožnjo ji boš varih. Ali mi obljubiš?«

»Jaz sam jo hočem peljati k stricu. Nisem mislil, da bom našel v Ameriki sorodnike, zato bom tega še bolj vesel.«

»Zdi se mi, da ni ravno bogat, a je pošten in to je še več vredno. Bog te naj blagoslovi, sin moj, da si mi izpolnil to zadnjo uslugo. Zdaj bom lahko mirno umrl.«

Sedli so za mizo k zadnjemu obědu ljubezni. Sally je sedela med očetom in Patrickom. — Preden so se začeli razhajati, je vstal vikar James M'Fadden in jim govoril poslovilni govor. Spominjal jih je veselih in žalostnih dni, ki so jih preživeli skupaj v delu in molitvi, v solzah in trpljenju. O službi božji jim je govoril in o zakramentih, ki jim jih je delil.

»In zdaj, preljubi bratje«, tako je končaval, »zdaj se moramo ločiti. Toda preden zapustite irsko zemljo, mi še morate obljubiti, da boste vsi ostali zvesti svojemu Bogu.«

»Bomo, prisegamo!« Prostor je pretresalo ihtenje.

»Opravljajte svojo jutranjo in večerno molitev, vsaj za božič in velikonoč sprejmite Gospoda v svoje srce, in ti mladina, nikdar ne pozabi uboge in teptane svoje domovine!«

»Nikdar, nikdar, Bog ve!«

»Ne pozabite, da puščate v domovini starejše ljudi, ki bodo v obupu in strahu šteli dni, kdaj bodo prejeli pisma iz tujine. In mi vsi bomo za vas molili. Zdravi bratje, Bog vas ohrani in vodi na vaših potih!«

(Dalje prihodnjič.)

Kdo je kriv?

Če se fant ali dekle, ki je v društvu ali celo pri Marijini družbi, ponesreči in izgubi, potem nekateri dolžijo voditelje, zlasti duhovnike, zakaj niso bolj pazili. Veste, ljube duše, duhovniki že navadno niso krivi. Oni ne morejo vsakega poznati v dno duše, zato z vsemi poskušajo in potrpijo. Saj imajo vsakega le parkrat na mesec pred seboj, ali pa še ne. Domači morajo vedno podpirati voditelje in mladino tudi, da bo mogla hoditi po pravem potu. Sami angeli in svetniki so pa samo v nebesih, na zemlji pa jih ni nikjer, tudi v nobenem društvu ne. Gotovo pa je, da društvo zabrani, da ni še slabše v fari. Zato ga pa vsi, zlasti tisti, ki so goreči za vero in lepo življenje, podpirajte z nasveti in z denarjem!

VESTNIK DEKLIŠKIH ZVEZ.

Prve pregledne pole, ki smo jih razposlali dekliškim zvezam, nam je z zanimivimi podatki vrnilo 25 Dekl. zvez. — Najbolj razveseljiva so poročila o dekliških sestankih, kar nam je dokaz, da dekleta vedo ceniti velik pomen dekliških organizacij. V zadnjem četrtletju lanskega leta je bilo skupno 110 predavanj (govorov), 70 deklamacij, pelo se je 68 pesmi. — Predavanja so bila — vsepovsod času primerna. Posebno pozornost obračajo dekleta gospodinjski izobrazbi; veliko zanimanje vzbujajo gospodinjski tečaji. — Hvalevredno je, da predavanja o lepem vedenju zavzemajo odlično mesto, kar se vsem dekliškim organizacijam najtopleje priporoča. Vsako dekle — članica dekliške organizacije, se mora odlikovati po svojem lepem vedenju, nikakor pa ne nasprotno, kot se je že tudi zgodilo. — Na sestankih se deklamirajo predvsem Gregorčičeve pesmi in pa M. Elizabete, pojejo narodne in tudi Marijine pesmi. Naj bi se v tem oziru še več storilo in oživljalo vedno bolj lepo pesem. — Poslovanje imajo nekatere D. z. precej v redu; par se jih celo odlikuje. Čuti pa se velika potreba, prirediti za Dekliške zveze **organizatoričen tečaj**. — V Trbovljah in pri Sv. Benediktu v Slov. goricah se je ustanovila »Čebelica« — ki bi morala povsod obstojati. — Za narodne noše vlada zlasti v nekaterih krajih veliko navdušenje. Ponekod jih že imajo, druge pa si jih bodo skušale čimpreje nabaviti. — Iz teh preglednih pol je razvidno, da hočejo D. z. prihodnje četrtletje kolikor mogoče urediti in poživiti svoje delovanje. Če izpeljejo svoje »načrte«, storijo velik korak v naprej!

V **kratkem razpošljemo** pregledne pole za prvo četrtletje. Upamo, da nam prinesejo še lepša poročila in tudi od tam, od koder jih dosedaj ni bilo.

Kjer ustanovite ali na novo poživite Dekliško zvezo, sporočite to Prosvetni zvezi, oziroma Osrednjemu vodstvu Dekl. zvez, Maribor, Aleksandrova cesta 6.

Blíža se praznik bl. Ivanke d'Arc (30. maja), ki je praznik organiziranih slovenskih deklet. Skrbite, da ga boste vsepovsod primerno proslavile. Vnovič si predočite vso njeno junaštvo, njeno vzvišeno lepoto in plemenitost! Prizadevajte si, biti vedno bolj podobne svojemu vzoru...

POD VAŠKO LIPO.

Zmaga! Tekma je fante pod »Vaško lipo« zelo zbudla. Glasno je ta ali oni rekel: »Za take neumnosti se že jaz ne bom pulil«. Če bo razpisana nagrada ena škatlja cigaret — no, potem bi si mogoče še pljunil v roke in načrčkal nekaj za tistega muhastega urednika, ki vedno nas fante pod rebra drega, dekleta pa samo hvali. (Tako približno je pisal nek korenjak uredniku.) Na tihem pa so se fante spravili nad pisanje in imeli samo eno željo; da bi bili zmagovalci pri tekmi. Odkritosrčno moram priznati, da so vsi fantje svoje odgovore zelo dobro sestavili, da so povedali veliko pametnega in lepega. Kranjci in Korošci niso hoteli zaostajati za Štajerci. Tekmovalcev je bilo 16, torej razveseljivo število. V vsakem oziru najboljši članek je poslal **Ljudevit Domanjko**, kmečki fant iz Sv. Jurija ob Ščavnici. On dobi kot nagrado knjigo: Dr. Brumat: Kam? Zelo dobro je rešil svojo nalogo tudi Janko Ogriz iz Bilčovsa v Rožu na Koroškem. Kot priznanje dobi Kalanovo knjigo: Fantič le gori vstan. — Vsi drugi fantje iz Moravč, Št. Ruperta, iz Dolenjskega, Posavja in Prlekije, ki za enkrat še niso dobili nagrade, pa naj sprejmejo našo najlepšo pohvalo. Odlomke iz zanimivih vposlanih odgovorov na vprašanje: »Zakaj nočejo fantje pristopiti k mladeniškim društvom«, bomo priobčili prihodnjič.

Fant v društvu mora: 1. Imeti korajžo. Če ga drugi zasmehujejo, se mora dobro odrezati pa dalje delati kakor ve, da je prav. — 2. Gledati na red. Prihajaj vedno ob določenem času in v društvenem prostoru deni vsako stvar, kamor spada! — 3. Delati. Nikar samo ne poslušaj in ne glej, ampak če te voditelj kaj prosi, rad še sam poskusi, kako se dela in sam se ponudi! — 4. Biti miroljuben. Nikar se s tovariši ne pričkaj, ne kriči nad njimi, ne bodi nikomur nevoščljiv! — 5. Paziti na čast društva ali zveze. Če si enkrat v društvu, se vsi zanimajo za tebe, bolj ko prej, prijatelji in sovražniki. Glej torej, da ne delaš sramote voditeljem in tovarišem, nasprotnikom pa škodoželjnega veselja!

Vsak naš fant bi moral vedeti, kaj je zadruga, kakšen pomen ima za ljudstvo in kako se vodi. Največ je pri nas denarnih ali kreditnih zadrug, to so posojilnice. Pa le tiste posojilnice, ki so res ljudske in osnovane na združni podlagi. Poleg njih imamo precej raznovrstnih nabavnih in prodajnih zadrug, konzumov, gospodarskih zadrug. Marsikje bi bila nujno potrebna lesna, vinarska, sadjarska, živinorejska, mlekarjska, električna zadruga in podobne. Fantje, ali se kaj zanimate za te stvari? Ali poznate »Vzajemno zavarovalnico« in veste, kako se loči od drugih? Ali veste, kako se dela pri »Kmetijski družbi«? Prave zadruge ne iščejo dobička, lastniki njihovega imetja so vsi člani, vsak pravi zadrugar dela za splošno korist in tako izpolnjujejo zadruge najlepše veliko zapoved: »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe!« Ako dandanes kmet ali delavec

sam zase dela in le na svojo roko kupuje in prodaja, ga imajo bogataši čisto v rokah, da sam ne ve, kako. Črka ima pomen le v besedi, beseda v stavku, kmet in delavec pa bo za naprej imel kak pomen in kakšno moč le tedaj, če se združi v zadrugah. Ako se naši kmetje ne bodo kmalu poprijeli zadrug, bo tudi najbogatejši izmed njih kmalu znosil vse, kar ima, bogatašem, podjetjem in tujim družbam. Vsak naš fant torej mora biti prepričan, dober zadrugar!

DROBIŽ.

V katerem mestu je največ Judov? V Newyorku v Ameriki. Po zadnjem štetju je namreč 30 odstotkov vseh meščanov judovske vere. Njih število znaša 1,642.012, torej eno desetino vseh Judov na svetu.

Kako bomo živeli čez dvajset let? Amerikanci si življenje čez dvajset let takole predstavljajo: Aeroplani, ki so že sedaj dosegli brzino 450 km na uro, bodo čez deset let vozili v zadostni višini (10—15 km) z brzino 1000 do 2000 km na uro, tako, da bo mogoče v manj kot 24. urah dospeti na katerokoli točko naše zemlje. Ta bo tako postala majhna, silno majhna. Če se bodo n. pr. takrat naši dijaki učili o starem Egiptu, bo ves razred z učiteljem letel na šolskem aeroplanu dol k Nilu si ogledat najvažnejše in zvečer bodo že spet vsi lepo doma. Ljudje, ki bodo govorili: »Včeraj sem bil v Newyorku, jutri pa moram spet v Melbourne (Avstralija), čez tri dni se pa spet vidimo!« taki ljudje bodo takrat nekaj vsakdanjega. Po železnicah se bodo prevažali samo še težki tovari, vse drugo bo frčalo po zraku. Nesreč ne bo več, aeroplani bodo tako dobro zgrajeni, da ne bodo več mogli strmoglaviti na tla. Do višine 500 metrov se bo vršil krajevni promet, do višine 3000 metrov meddeželni promet in v višini 10—15 km pa prekomorski promet. Radio (neke vrste brezžični telefon) bo postal nekaj splošnega. Stanovanja brez njega ne bo, kot imamo danes v zadnji gorski vasi že elektriko ali vodovod. Radio-aparati bodo popolni in zelo po ceni. Danes že stane v Ameriki kompletna sprejemna postaja samo en dolar. Vsak radio-telefon bo zvezan z radio-kinematografijo: obenem bomo čuli in videli, pa naj si bo že to operna predstava v Londonu, ali lov na kite v Južnem polarnem morju ali pa parada japonske konjenice v Tokiju . . . Takrat bo človek postal pravi svetovni državljani: vse meje bodo padle, obenem bo doma in povsod. Hiše bodo vse bolj udobno zidane kot danes, na vsaki strehi bo pristanišče za letala. Tudi problem nočne razsvetljave bo rešen, zidovi bodo pobarvani s tekočino, ki bo po dnevu srkala dnevno luč vase, po noči jo pa oddajala. To bo luč, podobna mesečini, a najmanj trikrat močnejša. Na ta način bo elektrika kot razsvetljava krajev doigrala svojo vlogo in se bo rabila samo kot gonilna moč in kurjava. Žičnih vodov pa ne bo več, napeljava se bo vršila lahko na stotine kilometrov daleč brezžičnim potom. Človeštvo je danes šele na pragu velikega veka, ki ga vede v nedogledne višine popolnosti. Šele takrat bo človek lahko rekel, da vlada svet. Potem se bo pa nekega dne odpeljalo letalo na luno in ljudje se bodo sprehajali po prastari zvesti spremljevalki naše matere zemlje. A do tistega dne bo pa še steklo mnogo, mnogo vode po rekah.

hvala nas je prijetno počegetala, še bolj bi Vam bili hvaležni, ako bi pospešili razširjanje »N. D.« — Mnogo ocen moramo odložiti na prihodnjič radi pomanjkanja prostora.

ZA NAŠE KNJIŽNICE

Ilmeno Camelli: **Izpovedi socialisti** (Od socializma do duhovništva). Iz italijanskega izvirnika preloži J. R. S. — Tiskala in založila tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Cena 17 Din. s poštnino vred. — Pričujoča knjiga, ki je izšla kot 11. zvezek Cirilove knjižnice, bo izvršila važno apostolsko delo. (Kdor jo bo prečital, tudi največji nasprotnik kat. Cerkve, se ne bo mogel odtegniti njenemu vplivu.) Ljudi bo vodila iz duševnih zmot in dvomov k resnici in spoštovanju kat. Cerkve, posebno še duhovništva. Knjigo je spisal mlad italijanski socialistični voditelj, ki je prebrodil skoraj vse zablode človeške duše in telesa, ki je z mlado nemirno dušo hitel vedno višje, dokler ni stopil pred oltar. Trenutna slast ga ni zadovoljila. Pretresljivo opisuje svoje notranje boje, svoje slovo od tovarišev, od socialističnih idealov. Kakor topel pomladanski solčni žarek je vpleten v to knjigo opis o veličastvu duhovskega stanu, o duhovski sreči. O življenju med duhovniki pravi: »Tam v bogoslovju sem našel tisto prisrčno in udano bratstvo, o katerem sem vedno sanjaril med svetom in katerega nisem našel nikoli.« — To knjigo, ki je dobro, tintam celo pesniško prestavljena — najtopleje priporočamo.

Dr. Jože Jeraj: **Narodni prerod**. Prosvetna knjižnica 1. zvezek. Izdala in založila Prosvetna zveza v Mariboru. — Dr. Jože Jeraj ni samo plodovit, ampak tudi dober pisatelj in mislec. To je dokazal s to svojo novo knjigo. Dr. Jeraja zanima predvsem »slovensko vprašanje«: zakaj propada zdravo, kremenito, pošteno slovenstvo in kako se more najuspešnejše izvršiti prerod slovenskega naroda. V dvanajstih živahno in lahko razumljivo spisanih poglavjih govori dr. Jeraj o propadanju in ozdravljenju družinskega življenja, povdarja posebno velik pomen stanovske izobrazbe, pove mnogo pametnega o našem zvodenelem društvenem življenju in naslika razmere, ki bi morale vladati v ljudski državi. Knjiga nudi toliko zanimivega in važnega za vsakega Slovenca, ki želi izboljšanje sedanjih razmer, da bi jo moral prečitati vsak zaveden Slovenec. Knjiga stane s poštnino 13 Din. in se naroči pri Prosvetni zvezi, Maribor, Aleksandrova cesta 6.

Pevcec. Izšla je 1./2. štev. »Pevca« za l. 1925 z naslednjo vsebino: Premrl, Dr. Josip Čerin. — Prijateljem slovenske pesmi. — Aljaž, Pevski spomini, Naši zbori. — Vestnik P. Z. — Iz glasbenih listov. — Doma in drugod. — Sporočilo uprave. — Glasbena priloga: Schwab, Zvonovi. — Schwab, Kukovca. — Premrl, Moj blagoslov. — »Pevcec« si je pridobil v teku svojega štiriletnega obstoja odličnih zaslug za popularizacijo slovenskih pesmi in ga priporočamo vsem prijateljem lepega petja. Prinaša stalno glasbeno prilogo. Izhaja vsak drugi mesec in se naroča pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. Stane z glasbeno prilogo vred za Jugoslavijo Din. 30.—, za Italijo Lir 15.—, za Avstrijo Ka 40.000.—, za Ameriko 1 dolar.

Jože Volc: **Roka božja**. Igrokaz v petih dejanjih. Prodajalna K. T. D. (Ničman), Ljubljana. Cena 10 Din. To igro so že po mnogih odrih z velikim uspehom igrali. Je lahko vprizorljiva in živahna.

Kaj kupiš v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru?

Tiskati daš lahko

knjige, vabila, cenike, kuverte, sploh vse, kar hočeš.

Kupiš lahko:

1. Vsakovrstni papir črtan in nečrtan za pisanje, pisma, ovijanje, risalni papir, kuverte, svileni in prešan papir za kinč, zvezke trdo in mehko vezane.
2. Peresa, svinčnike, radirke, črnilo, rudečilo, barve, ravnila, sploh vse pisarniške potrebščine.
3. Trgovske knjige vsake vrste.
4. Molitvenike, šolske učne knjige, vse zabavne knjige, povesti i.t.d.
5. Rožne vence, svetinjice, podobice, kipe presv. Srca Jez. in druge, podobe, slike, križe i.t.d. — Ako želiš kako reč, piši dopisnico in dobiš po pošti.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici, r. z. z n. z. Maribor, Stolna 6

ki obrestuje po

8 ⁰/₀ in **10** ⁰/₀

oziroma po dogovoru.

Na debelo!

D E N A R

Na drobno!

si prihranite, ako kupujete manufakturno blago v Celju, „pri Solncu“. Velikanska izbira vedno svežega vsakovrstnega oblačilnega blaga. Vsled velikega nakupa so cene konkurenčne. Za obilen obisk se priporoča

ALOJZ DROFENIK

Mera poštena!

Postrežba točna!

BRATA RODÉ & MARTINCIC, CELJE

TISKARNA

KNJIGOVEZNICA, IZDELOVALNICA GUMIJASTIH STAMBILJK

se priporoča za vsa v njeno stroko spajajoča dela, koja se točno in ceno izvrše